

ΕΝΑΣ ΕΦΗΒΟΣ ΠΑΤΕΡΑΣ ΣΤΑ ΠΕΝΗΝΤΑ ΤΟΥ

ΑΠΟ ΤΗΝ 4η ΣΕΛΙΔΑ

μου σε τρίτομο έργο.

Αυτή την τελευταία φράση την πέταξε έτσι, τυχαία, προσπαθώντας μάλιστα να μην την τονίσει, να μην αντιληφθούμε πως πρόκειται για τιμητική έκδοση που του κάνει η Ένωση Συγγραφέων για τα πενήντάχρονα του. Εμείς επιμένουμε για τους γιορτασμούς που τους παρακολουθήσαμε από τον σοβιετικό Τύπο.

— Είχε προγραμματισθεί ρεσιτάλ απαγγελίας μου, το ακύρωσα όμως, ή μάλλον το αναβάλαμε για το Φθινόπωρο γιατί εκείνες ακριβώς τις μέρες είχε πεθάνει η μητέρα μου. Το ωραιότερο όμως δώρο για τα γενέθλια μου είναι η μικρή Αρίνα.

Η Αρίνα είναι η κόρη του Βοζνεσένκι. Γεννήθηκε πριν από τρεις μήνες και έχει γαλάζια μάτια και πλατύ χαμόγελο. «Όλο ποίηση όπως τον Αντρέι, λέει η Άννα, και μας δείχνει τις φωτογραφίες περήφανη. Δυστυχώς δεν θα τη δήτε τώρα, είναι άρρωστη, στην επιστροφή σας όμως από τη Μόσχα οπωσδήποτε». Η Άννα είναι πανέμορφη, πολύ νέα και δεν ξεκολλάει τα μάτια της από τον Αντρέι. Όλοι στο νοσοκομείο μιλούσαν για τα πενήντα τριαντάφυλλα που της έστειλε στο νοσοκομείο μόλις γέννησε.

— Τι να κάνω, ομολογώ ότι τον ζηλεύω. Όλα τα κορίτσια στη Σοβιετική Ένωση είναι ερωτευμένα μαζί του.

Ο Αντρέι χαμογελάει. Μιλάει για το πρόσφατο ταξίδι του στο Παρίσι, όπου βγήκε νέο βιβλίο του.

— Πήγα στο Παρίσι τις μέρες που πέθανε ο Αραγκόν. Ενωσα πως έπρεπε να πάω. Ήταν συγκλονιστικό. Ήταν ξαπλωμένος στο κρεβάτι του, στον τοίχο, πίσω του μια αφίσα, με ρωσικά γράμματα, απευθυ-

νόταν σ' αυτούς που ταξιδεύουν με τα λεωφορεία: «Μην κρατάτε τη θέση». Τα χέρια του, λες και θέλανε να πιαστούν από το σεντόνι. Ήταν τόσο ωραίος. Εγραφα δυο ποιήματα, δημοσιεύτηκαν και τα δυο στη «Μωντ» της επομένης.

Ο Αντρέι βγάζει ένα χαρτί και μας γράφει τα ποιήματά. Στο ένα ποίημα απλώς παραθέτει ονόματα, τίποτ' άλλο. Στη μια μεριά του χαρτιού, ονόματα θανάτων νεκρών, φίλων του Αραγκόν. Ματίς, Μπρετόν, Πικάσσο. Αυτοί που προηγήθηκαν στο κατώφλι. Στην άλλη μεριά, ονόματα ζωντανών φίλων του με επικεφαλής τον Ρίτσο. Ανάμεσα στις δυο σειρές, κάθετα, σαν να ανεβαίνει από τη μια σειρά προς την άλλη, σαν να πετάει, το όνομα ΑΡΑΓΚΟΝ. Ο αρχιτέκτονας Βοζνεσένκι είδε με οχήματα την μοιραία πορεία. Το δεύτερο ποίημα το παραθέτω ολόκληρο:

**Αθεράπευτε αριστοκράτη
απέραντο σε στηρίζει κρεβάτι
Στον τοίχο η αφίσα, στη μέση:
«Ελεύθερη κρατείστε τη θέση».**

**Τα δάκτυλα σου γαντζωμένα
Και τα δέκα, στο σεντόνι
απάνω,
καθώς σε πλήκτρα, στο πάνο
Ποια μουσική να σε ναουρίζει
όπως έχεις τα μάτια κλεισμένα;**

**Ελεύθερη είναι η δική σου
η θέση
Ελευθερία η δική σου η θέση.**

Ενας αέρας μελαγχολίας περνά πάνω από τα ιδρωμένα μας μέτωπα. Όταν κάνει ζέστη στη Μόσχα, είναι αφόρητη.

— Η Ελσα, η Λίλυ Μπρικ, τώρα ο Αραγκόν. Πιο πριν ο Μαγιακόβσκι... πάνε όλοι οι μεγάλοι, και σε μας το ίδιο... Αισθάνεσαι ότι παίζουμε σε μια άλλη εποχή, έχουμε κι όλας μπει, τίποτα δεν είναι πια το ίδιο, ακόμα και η ποίηση... πολύ

περισσότερο η ποίηση.

Ρωτάμε για τη νουβέλλα του «Ο», που είναι κάτι ανάμεσα σε ποίηση και μυθιστόρημα και που δημοσιεύτηκε μόλις πρόσφατα στο «Νόβι Μίρ».

— Το γράμμα Ο με σκινούσε πάντα. Είναι στοργικό, χωρίς τέλος και αρχή. Είναι εκείνα τα κενά στο διάστημα οι τρύπες που συμβολίζουν το τίποτα. Μέσα έχω αναμνήσεις από συναντήσεις μου με τον Πάστερνικ, με τον Πικάσσο. Τι να σας πω, είχε διαφορετικές κριτικές, το κτύπησαν, το επαίνεσαν...

Το «βιαστικό» γεύμα στο «Ντερνάσιοναλ» ήταν μια ποικιλία από τα πιο σπάνια και εκλεκτά θαλασσινά που μπορούν να βρεθούν στη Μόσχα. Χαβιάρι μαύρο, χαβιάρι κόκκινο, ροζ σολωμός, γαρίδες, καβούρια, παστά ψάρια, το καλύτερο κρασί της Γεωργίας. Και μετά ένα ονειρεμένο παγωτό — οι Ρώσοι τρελλαινούνται για τα παγωτά. Την ώρα που σηκωνόμαστε, η Άννα λέει:

— Πρέπει να δήτε το μνημείο που έφτιαξε ο Αντρέι.

Ο Αντρέι δέχεται τελικά να περάσει το ταξίδι από την πλατεία με το μνημείο. «Αλλά να μη φανεί στον κόσμο ότι έγινε επίτηδες». Η έκπληξη μας κορυφώνεται όταν αντικρύζουμε αυτό

το επιβλητικό γλυπτό, ύψους μερικών δεκάδων μέτρων, καμωμένο από χαλκό και σίδηρο. Τεράστια ψηφία του αλφαβήτου, πλεγμένα το ένα μέσα στο άλλο, λες και είναι ένα πλήθος που σκαρφαλώνει ο ένας στους ώμους του άλλου, που ακουμπάει ο ένας στα μπράτσα του άλλου, από το έδαφος ως την κορυφή. Κάτω, στη βάση, σίχτοι μεγάλων ποιητών, χαραγμένοι στο μέταλλο. Πούσκιν, Μπλοκ, Πάστερνικ. Ο Αντρέι εξηγεί:

— Το μνημείο είναι αφιερωμένο στους δεσμούς μεταξύ της

Γεωργίας και της Ρωσίας. Ψηλά το στεφάνι συμβολίζει τον θρόνο αυτών των δεσμών. Η ποίηση βέβαια βασιλεύει, σαν η αρχόντισσα όλων των τεχνών.

Και σιγά, σιγά, μην την ακούσει κανείς η Άννα μου λέει:

— Βλέπεις εκείνο το μετάλλιο γλυπτό, στην είσοδο, που είναι εκείνος ο νεαρός; Είναι δικό του στίχοι, αλλά μη σε δει ότι στο έδειξα εγώ...

Αυτός είναι ο Αντρέι Βοζνεσένκι, στα πενήντα του: Ένας έφηβος που κάνει ποίηση με την αρχιτεκτονική, το μυθιστόρημα, το μυθικό. Δεν είναι εύκολο, όταν ξεκινάς από την κορυφή στα είκοσι σου, να παραμένεις στην κορυφή στα πενήντα σου χωρίς να επαναλαμβάνεις του εαυτού σου, εκτός, αν, όπως σοφά λέει η Άννα...

— Έχεις την τύχη να είσαι το φαινόμενο της εποχής σου. Τέτοια φαινόμενα στην ποίηση μας παρουσιάζονται κάθε λίγα χρόνια. Ήταν η περίοδος Μαγιακόβσκι, Εσένι, μετά κάποιο κενό, μετά παρουσιάστηκαν τα φαινόμενα της δεκαετίας πενήντα - εξήντα, τώρα έχουμε όλοι την εντύπωση ότι η χώρα μας είναι έτοιμη και περιμένει τα νέα της φαινόμενα, που οπωσδήποτε θάρθουν.

Στην επιστροφή μας η μικρή Αρίνα (το όνομα της παραμάνας του Πούσκιν, λέει ο Αντρέι) ήταν ήδη μια χαρά και μας έσκασε και δυο χαμογελάκια. Το σπίτι του μια ζεστή φωλιά, γεμάτη ωραία πράγματα.

— Σύντομα θα το αλλάζουμε, δε χωράμε πια κι οι τρεις εδώ, λέει ο Αντρέι.

Βρίσκεται σε ευφορία. Φρέσκο - φρέσκο, το πρώτο αντίτυπο του πρώτου τόμου του βιβλίου του, στο τραπέζι μπροστά μας. Μιλάμε και πάλι για ποίηση.

— Έχουμε ποιητές σπουδαίους, που ελάχιστα είναι γνω-

στοί. Πρωτοπόρους του 19ου αιώνα, που έζησαν πλάι στον Πούσκιν, στον Λερμόντωφ. Ήταν όλη εκείνη η ατμόσφαιρα της αναμονής, κάτι καινούργιο έφτανε, ήταν φανερό, όλα φούσκωναν, γεννούσαν. Στον αιώνα μας πάντως κατά την άποψη μου δεσπόζει ο Πάστερνικ. Είχα την τύχη να τον γνωρίσω καλά, από κοντά. Ήταν ένα πολύτιμο σχολείο. Πέθανε και με γάλο, ωρίμασε. Όλοι οι άλλοι πέθαναν νέοι: Μαγιακόβσκι, Εσένι, Μπλοκ, ακόμα και ο πιο παλιός, Πούσκιν, Λερμόντωφ. Λες και είναι μια κατάρα...

Η συνομιλία πέρασε στο Μαγιακόφσκι.

— Γνώρισα καλά τη Λίλυ Μπρικ. Την έβλεπα συχνά, με καλούσε στο σπίτι της. Αγαπούσε την ποίηση μου, κάθε φορά που δημοσιεύα κάτι μου τηλε-

φωνούσε... Τι γυναίκα, μια ολόκληρη εποχή περνούσε μέσα από τις κοβέντες μας... Τώρα πάνε όλοι. Ξέρετε, μετά από την κοβέντα μας για τον Αραγκόν κάθισα κι έγγραφα ένα κομμάτι αναμνηστικό. Είναι το ελάχιστο που του οφειλούμε.

Η Αρίνα μπανιρισμένη είναι μια μικρή καλλονή. Φωτογραφίζεται ασβάρλα - σοβαρά - προτού πάει για ύπνο. Εμείς θα συνεχίσουμε ακόμα την κοβέντα: Χαβιάρι, καβούρια, μανιτάρια και ... σαμπάνια ρωσική. Για την μικρή Αρίνα, για τα πενήντάχρονα, για το νέο βιβλίο. Και για τη νέα συνάντησή μας... ίσως στην Κύπρο, ποιος ξέρει!

(Από το βιβλίο της Έλλης Παιονίδου «Μορφές σε πλαίσιο που θα κυκλοφορήσει σύντομα»)

ΑΝΕΙΚΟΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

ΑΠΟ ΤΗΝ 4η ΣΕΛΙΔΑ

μεταπήδησαν από την αφαίρεση στην παράσταση χωρίς κανένας να μπορεί να πει ότι αυτοί οι καλλιτέχνες έριξαν το επίπεδο της τέχνης τους για να τους καταλάβει ο κόσμος. Τίποτα δεν θυσιάσαν. Απλώς κατάλαβαν ότι πρέπει να λογαριάζουν και τους άλλους στους οποίους απευθύνονται.

Με την Ελένη το ευχάριστο είναι, ότι είναι ακόμα πολύ νέα, με εξαιρετική ευαισθησία στο χρώμα και πολύ δυνατή γραμμή και κοχλάζει η τέχνη μέσα της, σημάδια πολύ σημαντικά και ελπιδοφόρα για μια μελλοντική πιο συγκεκριμένη προσφορά στην τέχνη που έταξε σκοπό της να υπηρετήσει. Σ' αυτό θα την επηρεάσει οπωσδήποτε και ο καλλιτεχνικός χώρος μέσα στον οποίο ζει — στη συγκεκριμένη περίπτωση το Παρίσι. Είναι ελπιδοφόρα και τα μηνύματα που μας έρχονται από τη γαλλική πρωτεύουσα ότι τα ρεύματα που είναι γνωστά σαν ποπ-άρτ, οπ-άρτ, ασιμετρικ, μινιμάλ-άρτ, δίνουν τώρα τη θέση τους σε ένα νέο κίνημα, αυτό της ελεύθερης παραστατικής, το οποίο αν και δεν μπορεί να πει κανείς ακόμα ότι επικρατεί, είναι κι αυτό ενδεικτικό της τάσης των καλλιτεχνών να περάσουν στην παράσταση για να επικοινωνήσουν πληρότερα με το κοινό τους. Αυτή την ανάγκη της πληρέστερης επικοινωνίας με το κοινό της θα τη νιώσει οπωσδήποτε κάποτε και η νέα Κυπρία ζωγράφος Ελένη Νικοδήμου, χωρίς να προσπαθήσει να ριξει το επίπεδο της τέχνης της για να την καταλάβουν.

Ο προβληματισμός στα έργα είναι αναγκαίος αλλά αυτός νάναι ένας προβληματισμός ουσιαστικός και όχι βάσανο ανακάλυψης μιας εικόνας της οποίας μας δίνονται μόνο ίχνη.

Α 2 1.35

Χαρμυζή 24/10 1983